

D → DE
 → DI
 → DA
 → DO
 → DU
 → DE
 → DE

L → LI
 → LA
 → LO
 → LU
 → LE

M → MI
 → MA
 → MU
 → ME
 → MD

F → FI
 → FA
 → FO
 → FU
 → FE

A → BA
 → BO
 → BU
 → BI
 → BE

0000
 00000
 000+00 = 3
 4
 + 3
 + 2
 = 5

LcUL
 + 3
 + 2
 = 5

00+00=0000
 000+00=00000

A
 L

1=OKO
 2=USSE
 3=OTA
 4=OSSIO
 5=UKU
 6=OMENE
 7=MEAS-SAMBA-LA
 8=MIAMBE
 9=GOMBAYA

* Středoafriická republika

Škola hrou v SAR*

Škola hrou ve Středoafričké republice

Program je připravený „na klíč“, stačí jen sehnat peníze na výrobu slabikáře a na vzdělávací kurzy, které pro učitele ve Středoafričké republice připravujeme. A může se začít.

Středoafričká republika (SAR) je jedna z nejchudších zemí na světě, kterou navíc zmiřá krvavý konflikt. Pokud se má dostat na jinou cestu a proměnit se v samostatný a stabilní stát, potřebuje vzdělané lidi. Vzdělání ale není možné bez kompetentních učitelů a odpovídajících učebních pomůcek. Toho se v SAR zásadně nedostává. Expertní tým složený z českých a středoafričských pedagogů vše připravil – kvalitní a srozumitelné učebnice i metodiku pro učitele.

Máme jistotu, že odpovídají potřebám středoafričských učitelů, mají vysoký standard pedagogiky 21. století a jsou v jazyce, jemuž místní obyvatelé rozumí.

Zpráva o slabikářích se mezi učitelí v zemi šířá a poptávka stále narůstá. Chybí jediná věc. Peníze. Peníze na vytištění slabikářů a na školení pro učitele, aby uměli se slabikářem pracovat. Čím více učebnic budeme moci vyrobit, tím víc jich budeme moci rozdat.

Obálka slabikáře ABC v sango a obálka metodické příručky Manual pěti pedagogických principů

V čem je problém?

Středoafričká republika je zničena občanskou válkou a chudobou. Úroveň vzdělávacího systému nedává záruku, že by se to v brzké době mělo měnit.

Gramotnost obyvatelstva staršího patnácti let je v SAR podle statistik 56 %. Podle mezinárodního indexu (prosperity.com) srovnávajícího země z hlediska dostupnosti a úrovně vzdělávání je SAR na 142. místě ze 142 sledovaných zemí. Děti před nástupem do školy znají jen nejrozšířenější nářečí sango. Výuka na školách ale probíhá převážně ve francouzštině, což dětem ztěžuje osvojení základního učiva. Úroveň státních škol je slabá. Středoafričské ministerstvo školství dlouhodobě není s to zajistit učitelům nejen pravidelné platy, ale ani jejich dostatečné vzdělávání.

Z hlediska metod je výuka postavena na memorování dlouhých textů nebo opisování francouzských textů z tabule. Žáci zpravidla nemají k dispozici sešity ani učebnice, často mají pouze tabulku, na kterou se píše křídou.

Index prosperity za rok 2015 (142 sledovaných zemí)	
Středoafričká republika	Francie
zdraví 142.	zdraví 8.
vzdělání 142.	vzdělání 26.
bezpečnost 139.	bezpečnost 31.
...	...
Česká republika	Norsko
zdraví 26.	zdraví 4.
vzdělání 13.	vzdělání 5.
bezpečnost 24.	bezpečnost 8.
...	...

Jak se dá problém řešit?

Děti potřebují hlavně učebnice, které budou mluvit jejich jazykem, a také učitele, který je dovede motivovat. Náš program dokáže zajistit obojí.

Základní ideou programu je zkvalitnění výuky ve vytipovaných středoafriických školách na prvním stupni základní školy, protože to je pro mnoho žáků jediný (nejvyšší) stupeň dosaženého vzdělání. Za programem stojí organizace SIRIRI z České republiky, která v SAR působí už deset let a našla v zemi pevné partnery v misii Řádu bosých karmelitánů. Ve spolupráci se zkušenými českými pedagogickými odborníky hledala SIRIRI, jak nejlépe učitele v SAR podpořit.

Na přípravě konceptu jsme pracovali s místními učiteli, kteří vůbec poprvé dostali možnost vyučovat v rodném jazyce sango a nikoli ve francouzštině.

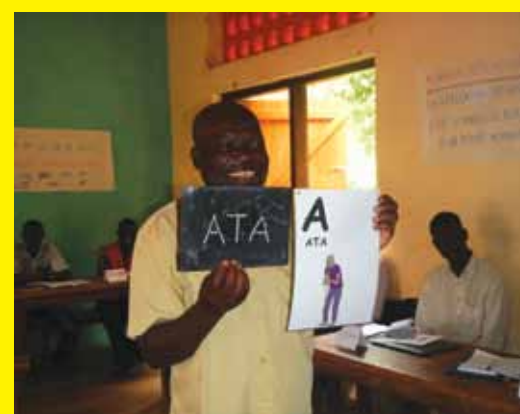
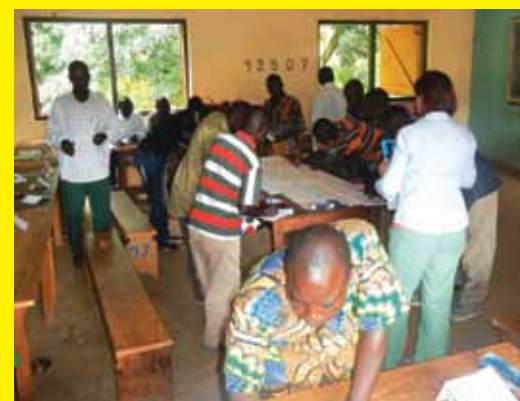

V čem je to řešení nejlepší?

Program nevymýšlel nikdo „od stolu“. Vytvořili jsme ho v dialogu s místními učiteli, s nimiž jsme zkoumali, co středoafriické školství skutečně potřebuje. Nebylo s čím srovnávat, protože takový slabikář ještě nikdo neudělal. Dnes vidíme, že se nám to podařilo. Poptávka je obrovská.

Interaktivní kurzy pro učitele prvního stupně základních škol

V červnu a v září 2015 pracovníci SIRIRI ve středoafriickém provinčním městě Bozoum uspořádali pilotní interaktivní kurzy pro učitele ze základní školy, kterou navštěvuje 750 žáků. Jednalo se o semináře v souhrnném rozsahu 60 hodin pro 25 učitelů z Bozoum a blízkých venkovských škol. Cílem seminářů bylo inspirovat učitele ideou „smysluplného vzdělávání“, tedy aby ve vzdělávacím procesu posílily interakci mezi žákem a učitelem. V duchu konceptu „škola hrou“ podle Jana Ámose Komenského bylo naším cílem usilovat o to, aby se v dětech rozvíjela tvořivost, hravost a ve výsledku i radost z učení. V průběhu seminářů i během vyučovacího procesu zástupci SIRIRI doprovázeli učitele a spolu s nimi ověřili, že i v podmínkách extrémně chudé země lze pracovat se základními moderními pedagogickými postupy a s didaktickými pomůckami. Dnes nás volají nazpět, abychom v kurzech s nimi pokračovali a navázali na dosavadní úspěch.

Interaktivní kurzy pro učitele

Vzdělávací semináře vycházely z příručky, kterou jsme pro místní učitele vytvořili na míru. Vznikl Manuál pěti pedagogických principů a během seminářů učitelé spolu-vytvářeli jednoduché pomůcky. Byli vedeni klást otázky, aktivně naslouchat, číst s porozuměním nebo ke tvořivosti.

Nástěnná didaktická kresba

Ve dvou třídách jsme na základě návrhu českého výtvarníka vytvořili nástěnnou figurální kresbu s didaktickými tématy. Osvědčila se jako alternativa k chybějícím učebnicím a učebním obrazům.

Realizace didaktické kresby ve třídě

Používání didaktické kresby v hodině

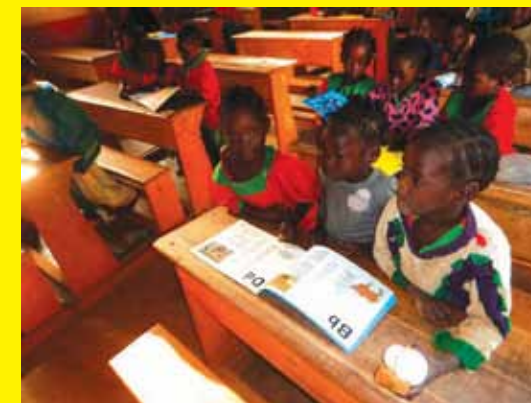

Sada Živé abecedy a Slabikář ABC v sangu

Pilotní třídy byly vybaveny sadou ilustrované Živé abecedy, děti dostaly slabikář ABC v sangu. Tato učebnice vznikla ve spolupráci se středoafričskými učiteli, s místním výtvarníkem a jejím cílem je umožnit dětem osvojit si základy techniky čtení. Slabikář zůstane v majetku školy, čímž se výrazně prodlouží jeho využití.

Děti ve třídě, na stěnách ilustrovaná Živá abeceda

Děti se slabikářem ABC v sangu

Návrh na didaktickou nástěnnou kresbu s motivem tržiště

Zástupci SIRIRI v SAR měli navíc mnoho pracovních jednání s těmi, kdo mají dlouhodobou zkušenost s reáliemi Středoafričké republiky.

“Potom, co jsme si vyslechli, co jsme na místě sami poznali, vytvořili a na místě odzkoušeli, jsme došli k závěru, že se slabikářem a s kurzy pro učitele nabízíme velmi zajímavé řešení. Je kreativní a cenově dostupné a má potenciál zvýšit úroveň základního školství. Všichni si však uvědomujeme, že jsme vyvolali poptávku a že budeme muset pokračovat. Je to začátek společného dobrodružství pro africké i pro české kantory. A je to jedna velká společná radost.”

Ludmila Böhmová
spoluautorka programu

Jste připraveni na to, kdyby byl o program v SAR zájem?

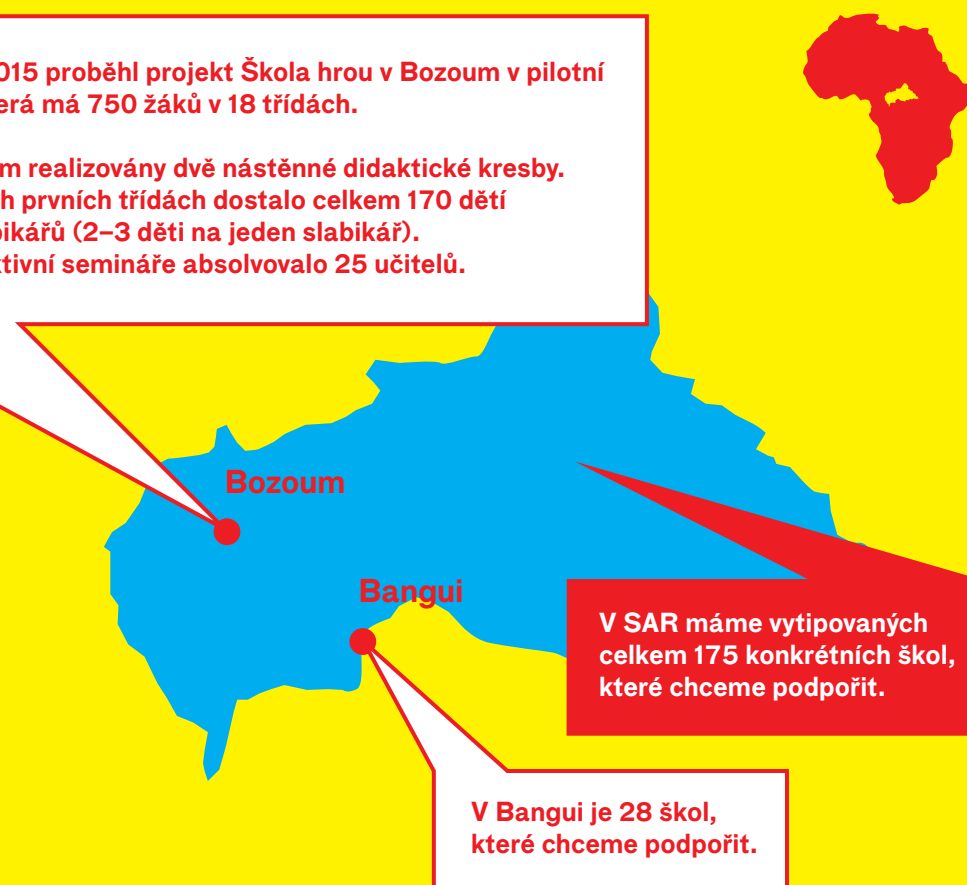
Ačkoliv je náš program ve školním roce 2015/2016 teprve v pilotní fázi v jediné provinční škole, už nyní dostáváme z mnoha dalších škol zprávy, že je o něj velký zájem. Podrobnou strategii vzdělávacího programu na období let 2016–2018 jsme vypracovali a velmi rádi ji školám nabídneme.

Základní oporu pro distribuci poskytuje síť církevních škol v SAR, s nimiž má SIRIRI už vytvořené kontakty. Program má tři varianty, které je možné upravit od velmi ambiciózní až po velmi skromnou. V té nejskromnější počítáme s tím, že by se o jeden slabikář dělily v lavici tři děti. I podle toho jsme navrhli formát učebnice. Ale naší snahou je zapojit do programu větší počet dětí, více vybraných škol, vybavit je slabikáři v ságu, didaktickým materiálem a organizovat vzdělávací kurzy pro učitele. Mezi středoafričskými učiteli již máme první talenty a budeme hledat další, aby na tříletý program mohli navázat a převzít iniciativu a nepotřebovali pomoc zvenčí v takovém rozsahu.

Součástí programu je záměr vytvořit umělecky hodnotné prostředí, ve kterém se děti budou vzdělávat. Chceme využít zkušenost s nástěnnými kresbami, které se tak dobře osvědčily ve škole v Bozoum jako alternativa k chybějícím učebnicím.

V roce 2015 proběhl projekt Škola hrou v Bozoum v pilotní škole, která má 750 žáků v 18 třídách.

- Byly tam realizovány dvě nástěnné didaktické kresby.
- Ve třech prvních třídách dostalo celkem 170 dětí 75 slabikářů (2–3 děti na jeden slabikář).
- Interaktivní semináře absolvovalo 25 učitelů.

V SAR máme vytipovaných celkem 175 konkrétních škol, které chceme podpořit.

V Bangui je 28 škol, které chceme podpořit.

Jaký je stav a co můžu udělat já?

Vzorový slabikář je připraven. Učitelé o něj mají zájem. Odborná část je tedy hotova a je připravený celý program „na klíč“. Nyní potřebujeme prostředky na jeho realizaci: výrobu a distribuci slabikářů, školení učitelů a didaktické pomůcky. Budeme potřebovat pomoci i s vyhodnocením a rozpracováním dalších etap, až děti slabikáři odrostou.

Z hlediska rozvržení úrovní nákladů jsou naše potřeby pro ilustraci následující:

- 1 Slabikář a Živá abeceda do tříd: 20 000 Kč (740 €)**
za 20 000 Kč (740 €) zajistíme slabikáře pro 600 žáků (formát učebnice umožňuje i úspornější variantu, kdy u jednoho slabikáře naráz zasednou až tři děti)
  - 2 Slabikář a Živá abeceda + Interaktivní kurzy pro učitele: 120 000 Kč (4 440 €)**
za 100 000 Kč (3 740 €) zajistíme školení pro 60 učitelů (náklady za letenky pro dva školitele, ubytování, cestovné a stravné)
  - 3 Slabikář a Živá abeceda + Interaktivní kurzy pro učitele + Nástěnné didaktické kresby do tříd: 220 000 Kč (8 180 €)**
za 100 000 Kč (3 740 €) zajistíme nástěnné didaktické pomůcky do deseti tříd (jedná se o náklady za letenky pro dva výtvarníky, ubytování, cestovné a stravné)
- Hledáme podporu pro logistické zajištění přepravy materiálu. Středoafriická republika je těžko dostupná. Je zapotřebí hledat alternativní řešení. Variantou by mohlo být využití vojenské letecké či nákladní dopravy.**

Společná fotografie z pilotního kurzu pro učitele základních škol

Máte další dotazy?

Zeptejte se přímo autorů programu:

Ludmila Böhmová
ludmila.bohmova@siriri.org

– koordinátorka programu Škola hrou
v SAR a realizátorka seminářů pro učitele,
vzděláním pedagožka, spoluzakladatelka
SIRIRI, v SAR působí od roku 2011

Vojtěch Bílý
vojtech.bily@siriri.org

– působil jako dobrovolník v roli učitele
na škole ve středoafričském Bozoum,
po návratu zahájil studium na Univerzitě
v Aberdeen (Skotsko), od února 2016
jmenován ředitelem SIRIRI, člen týmu
programu Škola hrou v SAR a realizátor
seminářů v SAR pro učitele

Klíčový koordinátor v SAR:

Aurelio Gazzera OCD
gazzera.aurelio@gmail.com

– italský misionář, žije a pracuje v SAR
více než 20 let, zastupuje zřizovatele
základní školy v Bozoum, kde probíhal
první ročník pilotní fáze, iniciátor
programu Škola hrou v SAR, dlouhodobý
strategický partner SIRIRI

Kdo ještě za projektem stojí?

Václava Bratinková

– členka správní rady SIRIRI, speciální
pedagožka s třicetiletou praxí, členka
týmu projektu Škola hrou v SAR

Pavel Fischer

– člen správní rady SIRIRI, působil
v diplomacii a v týmu prezidenta
Václava Havla

Jan Korda

– odborný externí spolupracovník SIRIRI,
ředitel „Smysluplné školy“ v Praze,
odborný garant projektu a autor příručky
pro středoafričské učitele Manuál pěti
pedagogických principů

Výtvarníci

David Böhm a Jiří Franta

– čeští výtvarníci, externí spolupracovníci
SIRIRI, autoři didaktických návrhů pro
pilotní učebny, ilustrací v Manuálu pěti
pedagogických principů

Didier Kassaï

– středoafričský výtvarník, autor kreseb
Živé abecedy, použitých také ve slabikáři
ABC v sangu

Adéla Svobodová

– česká grafická designérka, graficky
zpracovala slabikář ABC v sangu
a Manuál pěti pedagogických principů

SIRIRI o. p. s. je nezisková nenáboženská nepolitická organizace orientující se jako jediná společnost v České republice na rozvojovou spolupráci ve Středoafričské republice (SAR). Byla založena v roce 2006. Ve spolupráci s misionáři realizovala SIRIRI za deset let činnosti projekty v oblasti školství, zdravotnictví a zemědělství, které byly podpořeny částkou více než půl milionu Euro. Většina darů pochází od drobných dárců z České republiky. Na činnost SIRIRI přispěla Česká rozvojová agentura při Ministerstvu zahraničních věcí České republiky částkou 370 tisíc Euro. Strategickými partnery SIRIRI ve Středoafričské republice jsou misionáři Řádu bosých karmelitánů.

Textovou část připravil kolektiv autorů programu Škola hrou v SAR
Fotografie: Aurelio Gazzera a archiv SIRIRI
Grafická úprava: Adéla Svobodová
Ilustrace: David Böhm
© SIRIRI, o.p.s., 2016